

REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT

Priştine, 9 Ocak 2018
Nr. Ref.: AGJ1182/18

KARAR

Başvuru No: KI97/16

Başvurucu

“IKK Classic”

Kosova Yüksek Mahkemesi'nin E.Rev.15/2016 sayı ve 16 Mart 2016 tarihli kararı hakkında anayasal denetim başvurusu

KOSOVA CUMHURİYETİ ANAYASA MAHKEMESİ

Mahkeme Heyeti:

Arta Rama-Hajrizi, Başkan
Ivan Čukalović, Başkanvekili
Altay Suroy, Üye
Almiro Rodrigues, Üye
Snezhana Botusharova, Üye
Bekim Sejdiu, Üye
Selvete Gërxhaliu-Krasniqi, Üye
Gresa Caka-Nimani, Üye

Başvurucu:

1. Başvuru IKK Classic Sigorta Şirketi (bundan böyle: başvuru) tarafından teslim edilmiştir. Başvurucuyu Priştineli avukatlar Besnik Nikqi ile Visar morina temsil etmişlerdir.

İtiraz Edilen Karar

2. Başvurucu Kosova Yüksek Mahkemesi'nin [E.Rev.15/2016] 16 Mart 2016 tarihli kararına itiraz etmişlerdir.

Başvurunun Konusu

3. Başvurunun konusu, Avrupa İnsan hakları Sözleşmesi'nin (bundan böyle: AİHS) 6. maddesiyle (Adil Yargılanma Hakkı) bağlantılı olarak bağlantılı olarak Kosova Cumhuriyeti Anayasasının (bundan böyle: Anayasa) 24. maddesi [Kanun önünde Eşitlik] ve 31. maddesi [Adil ve Tarafsız Yargılanma Hakkı] ile güvence altına alınmış olan haklarını ihlal ettiği iddia edilen itiraz konusu karar hakkında anayasal denetim talebidir.

İlgili Hukuk

4. Başvuru Anayasa'nın 21. madde [Genel Esaslar] 4. fıkrası ve 113. madde [Yargılama Yetkisi ve Yetkili Taraflar] ile 7. fıkralarına, 03/L-121 sayılı Kosova Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi Hakkında Kanun (bundan böyle: Kanun) 22. madde [Başvurunun İşleme Konması], 47. maddesi [Bireysel başvuru] ve 48. maddeleri [Başvurunu Kesinleştirilmesi] ile Kosova Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (bundan böyle: İçtüzük) 29. kuralına [Başvuruların ve Cevapların Sunulması] dayandırılmıştır.

Başvuru Süreci

5. Anayasa Mahkemesi 9 Şubat 2016 tarihinde başvurucu *IKK Classic* tarafından Kosova Yüksek Mahkemesi'nin E.Rev.21/2014 sayı ve 8 Nisan 2014 tarihli kararına yönelik anayasal denetim talebine ilişkin KI135/14 sayılı başvurusu hakkındaki Mahkeme Kararıyla, Kosova Yüksek Mahkemesi'nin E.Rev.21/2014 sayı ve 8 Nisan 2014 tarihli kararını hükümsüz ilan etmiş ve bu kararın AİHS'nin 6. maddesiyle [Adil Yargılanma Hakkı] bağlantılı olarak Anayasa'nın 31. maddesi [Adil ve Tarafsız Yargılanma Hakkı] ile güvence altına alınmış olan haklara aykırı şekilde çıkarılmış olduğunu tespit etmiştir.
6. Yüksek Mahkeme, KI135/14 sayılı başvuruyla ilgili olarak 16 mart 2016 tarihinde çıkarmış olduğu ikinci kararı [E.Rev.15/2016] hakkında 7 Nisan 2016 tarihinde Mahkeme'ye bilgi vermiştir.
7. Başvurucu da Yüksek Mahkeme'nin yukarıda mezkur kararı hakkında 25 Nisan 2016 tarihinde Mahkeme'ye bilgi vermiş ve kararın: a) gerekçeli karar alma hakkına ilişkin yeni bir ihlal teşkil ettiğini ve b) Anayasa Mahkemesi'nin KI135/14 sayılı başvuruya ilişkin kararının uygulanmadığını belirtmiştir.
8. Mahkeme 29 Nisan 2016 tarihinde başvurucuya, Anayasa uyarınca Mahkeme'nin ancak yetkili taraflarca kanunlara uygun şekilde yapılmış başvurular hakkında karar aldığını ve başvurucunun Mahkeme'ye yeni bir başvuru sunmaya hakkı olduğunu bildirmiştir.

9. Başvurucu 22 Haziran 2016 tarihinde Mahkeme'ye yeni bir başvuru teslim etmiş, bu, KI97/16 sayılı başvuru olarak kaydedilmiş, bu başvuruda Mahkeme'nin KI135/14 sayılı kararına istinaden çıkarılan Yüksek Mahkeme'nin 16 Mart 2016 tarihli ikinci kararının [E.Rev.15/2016] kendisinin gerekçeli karar alma hakkını ihlal etmeye devam ettiğini ileri sürmüştür.
10. Mahkeme Başkanı 12 Temmuz 2016 tarihinde Üye Robert Carolan'ı raportör yargıç olarak görevlendirmiş, üyeler Almiro Rodrigues (başkan), Snezhana Botusharova ve Bekim Sejdiu'dan oluşan ön inceleme heyetini belirlemiştir.
11. Mahkeme 29 Ağustos 2016'da başvurucuya başvurusunun kaydedildiğini bildirmiş ve başvurunun bir nüshasını Kosova Yüksek Mahkemesi'ne göndermiştir.
12. Başka, 9 Eylül 2016 tarihinde mahkeme üyeliğinden istifa eden Üye Robert Carolan yerine Üye Gresa Caka-Nimani'yi raportör yargıç olarak tayin etmiştir. Ön İnceleme Heyeti'nin yapısı aynı kalmaya devam etti.
13. Ön İnceleme Heyeti 4 Aralık 2017 tarihinde Raportör Yargıç'ın ön inceleme raporunu müzakere ettikten sonra oybirliğiyle Mahkeme Heyeti'ne başvurunun kabul edilmesi yönünde öneride bulunmuştur.

Olguların Özeti

14. D.H. ile sigortalı olan başvurucu, Priştine merkezli SIGMA Sigorta Şirketi (bundan böyle: SIGMA) sigortalısı olan B.L.'nin 24 Kasım 2008 tarihinde sebebiyet verdiği trafik kazasında ağır yaralanmış ve başvurucunu kendisi tarafından 18.985,36 avro tutmuş olan masraflarını karşıladığı tedavi hizmetini Almanya Federal Cumhuriyetinde almıştır.
15. SIGMA ile D.H. 3 Şubat 2009 tarihinde adli süreç olmaksızın bir anlaşmaya varmış ve SIGMA D.H.'ya 2.729 avro ödeme yapmıştır. SIGMA, D.H.'nin sigorta şirketi olarak başvurucunun ödemiş olduğu 18.985,36 avro dahil olmak üzere, 24 Kasım 2008 tarihli trafik kazasına ilişkin tazminat yükümlülüklerinin tamamını yerine getirdiğini değerlendirmiştir.
16. Başvurucu, belirtilmemiş bir tarihte SIGMA'dan yukarıda mezkur meblağın karşılanmasını istemiştir. Başvurucu, Kosova Merkezi Bankacılık Otoritesi'nin Üçüncü Kişilere İlişkin Zorunlu Motorlu Taşıtlar Sigortası Yönetmeliği'nin 3. kuralına dayanarak D.H.'nin tedavi masraflarını SIGMA'nın karşılamasını talep etmiştir.
17. Başvurucu ile SIGMA tazminat konusunda bir anlaşmaya varamayınca adalet mahkemelerine dava açmaya karar vermişlerdir.
18. Dönemin Priştine Ticaret Mahkemesi başvurucunu dava dilekçesini temellendirilmiş bularak onamış ve SIGMA'ya 18.985,36 avro tutarından tazminatı başvurucuya ödemeyi emretmiştir. İtiraz sürecinde İstinaf Mahkemesi Ticaret Mahkemesinin kararını onamış ve davalı tarafın

(SIGMA) başvurucuya 18.985,36 avro tutarında tazminat ödemesi gerektiğinin gerekçesini bildirmiştir.

19. SIGMA 4 Mart 2014 tarihinde Yüksek Mahkeme'ye revizyon başvurusunda bulunmuş ve başvurusunda sigortalı D.H.'ye yönelik maddi ve manevi tazminat yükümlülüklerini yerine getirdiğini ve yabancı bir sigorta şirketi sıfatıyla başvurucunun Kosova Cumhuriyeti ile yabancı şirketin uyruğunda olduğu ülke arasında ikili anlaşma olması durumunda ancak Kosovalı sigorta şirketlerinin sahip oldukları tazminat hakkının aynısına sahip olacağını belirtmiştir.
20. Yüksek Mahkeme E.Rev.nr.21/2014 sayı ve 8 Nisan 2014 tarihli kararlar SIGMA'nın revizyon başvurusunu temellendirilmiş bulup alt derece mahkemelerinin maddi hukuku yanlış uyguladıklarını tespit ederek başvurucunun iddia ettiği meblağın tazmininden SIGMA'nın ibra edilmiş olduğunu belirtmiştir.
21. Başvurucu 3 Eylül 2014 tarihinde Mahkeme'ye başvurarak Yüksek Mahkeme'nin yukarıda mezkur kararına itiraz etmiştir. Bu başvuru KI135/14 numara ile kaydedilmiş (bkz. KI135/14 sayılı *IKK Classic*, Kosova Yüksek Mahkemesi'nin E.Rev.nr.21/2014 sayılı kararı hakkında anayasal denetim başvurusuna ilişkin 8 Nisan 2014 tarihli karar).
22. Başvurucu bu Yüksek Mahkeme'nin bu kararının AİHS'nin 6. madde [Adil Yargılanma Hakkı] 1. fıkrasıyla bağlantılı olan Anayasa'nın 24. maddesine [Kanun Önünde Eşitlik] ve 31. maddesi [Adil ve Tarafsız Yargılanma Hakkı] ile 46. maddesine [Mülkiyetin Korunması] aykırı şekilde çıkarılmış olduğunu ileri sürmüştür. Başvurucu diğerleri yanış sıra Yüksek Mahkeme kararının kendisinin öne sürdüğü esas iddialara ilişkin gerekçelerinin eksik olduğunu da ileri sürmüştür.
23. Mahkeme KI135/14 sayılı başvuruya ilişkin 9 Şubat 2016 tarihli kararında Yüksek Mahkeme kararının gerekçesi eksik olduğu nedeniyle AİHS'nin 6. maddesiyle (Adil Yargılanma Hakkı) bağlantılı olan Anayasa'nın 31. maddesinin [Adil ve Tarafsız Yargılanma Hakkı] ihlal edildiğini tespit etmiştir.
24. Mahkeme'nin KI135/14 sayılı başvuruya ilişkin kararı Yüksek Mahkeme'nin 8 Nisan 2014 tarihli [E.Rev.nr.121/2014) kararının bir gerekçeli karar standartlarını yerine getirmediğini tespit ederek, kendi kararında [KI135/14] Mahkeme, başvurucunun esas olarak belirlediği ve netice itibariyle başvurucunu haklarını koruyacak ve bir gerekçeli karara ilişkin standartlar yerine getirilecek şekilde Yüksek Mahkeme'den cevap istediği iddialarını özetlemiştir.
25. Aslında Mahkeme'nin KI135/14 sayılı başvuruya ilişkin kararıyla başvurucunun esas iddialarını Yüksek Mahkeme'nin 8 Nisan 2014 tarihli [E.Rev.nr.121/2014] kararında ele almadığını şu şekilde tespit etmiştir: "(i) SIGMA ile sigortalı D.H. arasında akdedilmiş olan adli süreç dışı anlaşması başvurucunun tazminat hakkını reddediyorsa, (ii) SIGMA tarafından sigortalı D.H.'ye ödenmiş olan tazminatın başvurucuya ödenmesi

hususunda hangi şekilde ibra eder ve (iii) SIGMA ile sigortalı D.H. arasında adli süreç dışında varılan anlaşma, bu anlaşmada taraf olmadığı aşikar olan başvurunun haklarını hangi şekilde etkilemiş olabilir". (bkz. Anayasa Mahkemesi'nin KI135/14 sayılı IKK Classic başvurusuna ilişkin 9 Şubat 2016 tarihli kararın 51. paragrafı).

26. Mahkeme'nin KI135/44 sayılı başvuruya ilişkin kararından sonra yüksek Mahkeme 16 Mart 2016 tarihinde ikinci davaya ilişkin kararını [E.Rev.nr.15/2016] çıkararak 8 Nisan 2014 tarihli [E.Rev.nr.21/2014] ilk kararındaki bulguların aynısını ortaya koymuş, SIGMA'nın revizyon başvurusunun temellendirilmiş olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca SIGMA'nın başvurucaya 18.985,36 avro tutarında tazminat ödeme yükümlüğünün tespit edildiği alt derece mahkemelerin kararlarının temelden yoksun olarak reddedilmesi gerektiği ileri sürülmüştür.
27. Mahkeme'nin KI135/14 sayılı başvuruya ilişkin kararından özetlendiği şekilde başvuruca esasa iddialarına cevaben Yüksek Mahkeme 16 mart 2016 tarihli [E.Rev.nr.15/2016] kararında şunları belirtmiştir:

[...]SIGMA Sigorta Şirketi ile sigortalı davacı arasında akdedilmiş olan yukarıda mezkur adli süreç dışı anlaşma ile sigortalı D.H.'ye ödenen hasar için tazminatın geri çekilme hakkı reddedildi, çünkü sigortalı davacı hasar tazminatını bu anlaşma çerçevesinde doğrudan davalı tarafından temin etmiş, yine aynı anlaşma çerçevesinde bu hasarla ilgili olarak mevcut ya da gelecekteki tüm iddialardan vazgeçtiğini beyan etmiştir. Dolayısıyla, davacı ve onun sigortalısı D.H. arasındaki hukuki ilişki, sigortalının SIGMA Sigorta Şirketinden tazminatı gerçekleştirdiğinin farkında olmaksızın davalının tazminat ödenmesi esasına göre hukuki kalmaya devam etmiştir. Bu, haksız yere davacının sigortalısının iki kere tazminat aldığı anlamına gelir.

Sigortalı davacı davalıdan doğrudan tazminat almasıyla davacının davalı karşısında borcun geri ödemesiyle ilgili olarak şüphesiz hakkı olacaktı, zira geri ödeme imkanı yukarıda mezkur Kanununun 939. madde 1. fıkrasında öngörülmüştür.

Başvuruca'nın İddiaları

28. Başvuruca AİHS'nin 6. maddesiyle (Adil Yargılanma Hakkı) ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 24. maddesi [Kanun Önünde Eşitlik] ve 31. maddesinin [Adil ve Tarafsız Yargılanma Hakkı] ihlal edildiğini ileri sürmüştür.
29. AİHS'nin 6. maddesiyle bağlantılı olarak Anayasa'nın 31. maddesinin ihlali hakkında başvuruca, Yüksek Mahkeme'nin 16 Mart 2016 tarihli [E.Rev.15/2016] kararının kendi esasa iddialarına ilişkin gerekçe eksikliğiyle nitelenmeye devam ettiğini ve Yüksek Mahkeme'nin Anayasa Mahkemesi'nin KI134/15 sayılı başvurusuna ilişkin kararında ortaya atılan ana tespitleri ve esas meselelerle ilgili gerekçe belirtmediğini, özellikle de SIGMA'nın sigortalı D.H.'ya karşı yükümlülüklerinin adli süreç dışı anlaşma çerçevesinde yerine getirilmesinin başvurucaya kendi tazminat hakkından yaralanmayı imkansız hale getirdiğini değerlendirmiştir.

30. Anayasa'nın 24. madde ihlaline ilişkin iddialarla ilgili olarak başvuru, kendi davasında Yüksek Mahkeme kararının benzer durumlara yönelik kendi mahkeme içtihatlarına aykırı olduğu görüşündedir. Başvuru Yüksek Mahkeme'nin benzer durumlara ilişkin içtihadının tazminat anlaşmalarının "erga omnes" değil "inter-partes" türü hukuki sonuç doğurduğunu; netice itibarıyla üçüncü kişilerin hak ve çıkarlarına bu anlaşmalarla dokunulamayacağını kanıtlamıştır. Bu iddiaları destekleme amacıyla başvuru Yüksek Mahkeme'nin üç kararına atıfta bulunmuştur [E.Rev.nr.62/2014, E.Rev.nr.48/2014 ve E.Rev.nr.14/2015].

Başvurunun Kabul Edilirliği

31. Anayasa Mahkemesi öncelikle başvurunun Anayasada belirtilmiş ve Kanun ile İçtüzük'te ayrıntıları verilmiş olan kabul edilirlilik koşullarının yerine getirip getirmediğini değerlendirir.
32. Mahkeme bu doğrultuda Anayasa'nın 113. madde [Yargılama Yetkisi ve Yetkili Taraflar] 1 ve 7. fıkrasına atıfta bulunmuştur. Fıkralar şöyledir:
- 1. Anayasa Mahkemesi, yasal şekilde sadece yetkili makamlarca açılmış davalar hakkında karar verir.*
- 7. Yasalarla belirlenen tüm yasal yollar tükendikten sonra bireyler, kamu otoriteleri tarafından kendi bireysel hak ve özgürlükler ihlal edildiğinde dava açma haklarına sahiptirler.*
33. Mahkeme Anayasa'nın 21. madde [Genel Esaslar] 4. fıkrasına da atıfta bulunmuştur. Fıkra şöyledir:
- 4. Anayasada öngörülen insan hakları ve temel özgürlükleri, uygulanabildiği ölçüde tüzel kişilikler için de geçerlidir.*
34. Mahkeme bu doğrultuda Anayasa'nın 21.4 madde fıkrası uyarınca başvuru sahibinin temel hak ve özgürlüklerinin ihlaline atıfta bulunmak suretiyle anayasal şikayet başvurusu yapabileceğini ve bu hakkın gerçek kişiler ile tüzel kişiler için geçerli olduğunu tespit etmiştir (bkz. KI41/09, başvuru: AAB-RIINVEST L.L.L Üniversitesi, 3 Şubat 2010 tarihli kabul edilmezlik kararını 14. paragrafı).
35. Sonuç olarak Mahkeme, başvuru sahibinin yetkili taraf olmak ve kanunlarla belirlenmiş olan tüm kanun yollarını tüketmiş olup Yüksek Mahkeme'nin [E.Rev.15/2016] 16 Mart 2016 tarihli kararına dolayısıyla kamusal otoritenin bir işlemine itiraz etmek bakımından Anayasa'nın 113.7 madde fıkrasıyla belirlenmiş olan koşulları yerine getirdiğini tespit etmiştir.
36. Mahkeme devamında Kanun ve İçtüzükle belirlenmiş olan kabul edilirlilik koşullarını başvuru sahibinin yerine getirmiş olup olmadığını görüşmüştür. Bununla ilgili olarak Mahkeme, öncelikle Kanun'un 48. maddesine [Başvurunun Kesinleştirilmesi] ve 49. maddesine [Süreler] atıfta bulunmuştur. Maddeler şöyledir:

Madde 48
İstem in doğruluğu

İstem müracaatında bulunan kişi, isteminde hangi hak ve özgürlüğünün ihlal edildiğini tahmin ettiğini ve müracaatta bulunan kişinin itirazda bulunmak istediğı kamu otoritenin somut işleminin hangisi olduğu konusunda doğru bir açıklama yapmakla görevlidir.

Madde 49
Süreler

İstem dört (4) ay bir süre içerisinde sunulur. Süre, müracaatta bulunan kişiye mahkeme kararının teslim edilmesi gününden itibaren başlar. Tüm diğer durumlarda karar ya da işlemin kamuya açıklanması gününden itibaren başlar. İstem bir yasaya karşı yöneltilmiş ise, o zaman süre yasanın yürürlüğe girmesi gününden itibaren başlar.

37. Bu kriterleri yerine getirmekle ilgili olarak Mahkeme, başvuruçunun Anayasa ve AİHS ile güvence altına alınmış olup ihlal edildiğı ileri sürülen haklarını Kanun'un 48. maddesi uyarınca kesinleştirdiğı ve yine Kanun'un 49. maddesinde öngörölmüş olan dört (4) aylık süre içerisinde başvurusunu sunduğunu tespit etmiştir.
38. Mahkeme sonunda İçtüzük'ün 36. kuralı (1) (d) bendi gereğince başvurunun açıkça temelden yoksun olmadığını değerlendirmiştir. mahkeme devamında başvurunun başka herhangi bir temel üzerine kabul edilmez olmadığını belirtmiştir. Bu nedenle başvurunun kabul edilirdüğünün ilan edilmesi gerekir (ayrıca bkz. AİHM'nin *Alimuçaj v. Arnavutluk*, başvuru No: 20134/05, 9 Temmuz 2012 kararı, § 144).

Esas İncelemesi

39. Mahkeme öncelikle başvuruçunun AİHS'nin 6. maddesiyle [Adil Yargılanma Hakkı] bağlantılı olarak Anayasa'nın 31. maddesi [Adil ve Tarafsız Yargılanma Hakkı] ile güvence altına alınmış olan haklarının ihlal edildiğı iddiasını hatırlatır. Başvuruçucu genel anlamda KI135/14 sayılı başvuruda ileri sürdüğü iddialar dahil olmak üzere, kendinin esas iddialarının ele alınmadığı, dahası kendi içtihatlarıyla çelişen bir karar olduğı için Yüksek Mahkeme'nin ikinci kararının kendisinin gerekçeli karar alma hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.
40. Mahkeme ilkin AİHS'nin 6. maddesiyle (Adil Yargılanma Hakkı) ile bağlantılı olan Anayasa'nın 31. maddesine [Adil ve Tarafsız Yargılanma Hakkı] ilişkin esas incelemesini yapacaktır.
41. Mahkeme bu doğrultuda Anayasa'nın 31. maddesine [Adil ve Tarafsız Yargılanma Hakkı] atıfta bulunmak ister. Madde şöyledir:

1. Herkesin mahkeme, diğer devlet organları ve kamusal yetkiye sahip kurumların nezdinde eşit muamele haklarının korunması güvenceye bağlıdır.

2. Herkes, yasalara göre kurulmuş bağımsız ve tarafsız mahkemenin makul bir süre içerisinde kendisi hakkında kararlaştırıldığı hak ve sorumlulukları veya işlediği herhangi bir suç duyurusu duruşmasının kamuya açık yapılması hakkına sahiptir.

42. Mahkeme bunun dışında AİHS'nin 6.1 maddesine de atıfta bulunmuştur. Madde şöyledir:

1. Herkes davasının, medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından, kamuya açık olarak ve makul bir süre içinde görülmesini isteme hakkına sahiptir.

43. Mahkeme, gerekçeli karar alma hakkı AİHS'nin 6. maddesiyle bağlantılı olarak Anayasa'nın 31. maddesiyle güvence altına alındığını ve bu hakkın uygulanmasının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (bundan böyle: AİHM) içtihatlarıyla yorumlandığını belirtmiştir. Mahkeme, Anayasa'nın 53. maddesi [İnsan Hakları Hükümlerinin Yorumlanması] gereğince Anayasa ile güvence altına alınmış olan temel hak ve özgürlükleri AİHM içtihatlarına uygun şekilde yorumlamakla yükümlüdür. Dolayısıyla AİHS'nin 6. maddesiyle bağlantılı olarak Anayasa'nın 31. madde ihlali iddialarıyla ilgili olarak Mahkeme, AİHM içtihatlarına atıfta bulunmak durumundadır.

(i) AİHM içtihadına uyarınca gerekçeli karar hakkına ilişkin genel esaslar

44. Mahkeme, adil yargılanma hakkının gerekçeli bir karar alma hakkını içerdiğini hatırlar. AİHM, adaletin düzgün yürütülmesi ile bağlantılı bir ilkeyi yansıtan yerleşik içtihadına göre mahkeme ve divan kararlarının dayandırıldıkları gerekçeleri yeterince belirtmesi gerektiğini tekrarladı. (Bkz. AİHM davalarından *Tatishvili/Rusya*, başvuru No: 1509/02, 22 Şubat 2007 Kararı, § 58; *Hiro Balani/İspanya*, AİHM, başvuru No: 18064/91, 9 Aralık 1994 tarihli karar, §27 ve *Higgins ve Diğerleri/Fransa*, başvuru No: 134/1996/753/952, 19 Şubat 1998 tarihli karar, § 42).

45. Buna ilaveten AİHM, adli sistemlerinin AİHS'nin 6 (1). Maddesinin gerekliliklerine uygun olmasını sağlamak için otoritelerin uygun araçların seçiminde belirgin bir özerkliğe sahip olduğunu, mahkemelerin "kararlarını çıkarmada dayandıkları gerekçelerin yeterli açıklıkta olduğunu ortaya koymaları gerektiğini" de tespit etmiştir. (Bkz. AİHM *Hadjianastassiou/Yunanistan*, başvuru No: 12945/87, Karar 16 Aralık 1992, § 33).

46. AİHM içtihatlarında, gerekçeli bir kararın temel bir işlevinin taraflara dinlendiklerini göstermek olduğu vurgulanmıştır. Dahası, gerekçeli bir karar, taraflara itiraz etme imkanı yanı sıra, kararı istinaf/temyiz organı tarafından

gözden geçirilme imkanını de beraberinde getirir. Ancak gerekçeli karar vermekle adalet yönetiminin açık duruşması yapılabilir. (Bkz. *mutatis mutandis*, AİHM davalarından *Hiruisaari/Finlandiya*, başvuru No: 49684/99, 27 Eylül 2001, § 30, *Tatishuili/Rusya*, başvuru No: 1509/02, Karar 22 Şubat 2007, § 58 ve *Suominen/Finlandiya*, başvuru No: 37801/97, 1 Temmuz 2003 tarihli karar, § 37).

47. Bununla birlikte, AİHM, 6. maddenin 1. paragrafının mahkemelere kararlarının gerekçelerini vermesini zorunlu kıldığını belirtmekle birlikte, bunun her delil için ayrıntılı bir cevap gerektiren husus olarak anlaşılamayacağını da belirtmiştir. (bkz. AİHM davaları: *Van de Hurk/Hollanda*, 19 Nisan 1994 tarihli karar, § 61 ve *Higgins ve diğerleri/Fransa*, başvuru No: 134/1996/753/952, 19 Şubat 1998 tarihli karar, § 42).
48. Gerekçe bildirme yükümlülüğünün derecesi kararın niteliğine göre değişebilir ve davanın koşulları ışığında tespit edilmelidir. (AİHM'de *Garcia Ruiz/İspanya* başvuru No: 30544/96, 21 Ocak 1999 tarihli kararın § 29; *Hiro Balani/İspanya*, 9 Aralık 1994 tarihli karar, § 27 ve *Higgins ve diğerleri/Fransa*, a.g.k. § 42).
49. Örneğin, bir istinaf başvurusunun reddedilmesinde istinaf mahkemesi ilke olarak alt mahkemenin kararının gerekçelerini onaylayabilir. (Bkz. AİHM davaları: *Garcia Ruiz/İspanya*, 21 Ocak 1999 tarihli karar, § 26 ve *Helle/Finlandiya*, 19 Aralık 1997 tarihli karar, § 59 ve 60). Alt mahkeme veya makam, tarafların herhangi bir mevcut itirazı hakkında etkin bir şekilde yararlanmalarını sağlayacak gerekçeleri belirtmelidir. (AİHM davası *Hiruisaari/Finlandiya*, başvuru No: 49684/99, 27 Eylül 2001 tarihli karar, § 30).
50. Bununla birlikte, AİHM ayrıca, yerel bir mahkemenin belirli bir davada delil seçerken belirli bir takdir yetkisine sahip olduğu ve tarafların beyanlarını destekleyen kanıtları kabul etmesine rağmen, bir yerel mahkeme kararları için gerekçe bildirerek faaliyetlerini haklı göstermek zorundadır. (AİHM davası *Suominen/Finlandiya*, Başvuru No: 37801/97, 1 Temmuz 2003 tarihli kararın § 36).
51. Dolayısıyla, mahkemenin delil olarak gündeme getirilen her hususu ele alması gerekli olmayıp (bkz. *Van de Hurk v Hollanda*, İbidem, § 61) başvurucuların esas iddiaları görüşülmelidir. (AİHM davaları *Buzescu/Romanya*, başvuru No: 61302/00, 24 Mayıs 2005 tarihli kararın § 63, *Pronina/Ukrayna*, başvuru No: 63566/00, 18 Temmuz 2006 tarihli kararın § 25). Aynı şekilde, bir kararla ilgili kanunla iyi temellendirilmemiş gerekçe bildirmek 6. madde kriterlerini yerine getirmiş sayılmaz.
52. Son olarak Mahkeme, kararın gerekçesinin, bir yandan ileri sürülen delilleri değerlendirirken hukuki tespitler ile yansımaları arasındaki ilişkiyi belirtmesi gerektiği noktasında kendi içtihatlarına atıfta bulunmaktadır. Verilen gerekçe, tespit edilmiş olan gerçekleri, yasal hükümleri ve aralarındaki mantıksal ilişkiyi içermemesi durumunda bir mahkeme kararı, keyfi kararların keyfini çıkarma yasağının anayasal ilkesini ihlal edecektir.

(Anayasa Mahkemesi Başvuru No: KI72/12, *Veton Berisha ve Ilfete Haziri*, 17 Aralık 2012 tarihli kararın § 61 ve Başvuru No: KI135/14, *IKK Classic*, 9 Şubat 2016 tarihli kararın § 58).

(ii) Yukarıda belirtilen ilkelerin mevcut başvuruda uygulanması

53. Başvurucu, Yüksek Mahkeme'nin ikinci kararının [E. 16 Mart 2016 tarihli Rev. 15/2016] da esas iddialarına yukarıda mezkur kararda değinilmediği ve de gerekçelendirilmediği dikkate alındığında, tazminat haklarının reddedilmesinin nedenini anlamadığını ileri sürmüştür.
54. Başvurucu, 04/L-77 sayılı Borç Yükümlülükleri Kanununda (19 Haziran 2012'de Resmi Gazetede yayımlanmıştır) belirtildiği şekilde, normal yargı sistemi boyunca, sigortalı DH'ye karşı yükümlülüklerini yerine getirerek SIGMA'dan (sigortalı kişinin haklarının sorumlu kişi olan sigortalayana devredilerek) . Başvurucu, adalet yargısı sistemi boyunca, SIGMA ve DH arasında verilen yargı dışı sözleşmenin, Başvurucunun hak iddia etme hakkını dışlamadığını ve bu yargı dışı sözleşmesinin Başvuru Sahibinin haklarını etkileyebileceğini iddia etmiştir 'erqa-omnes' yasal etkileri değil 'inier-partes' sahibidir.
55. Mahkeme, KI135/14 numaralı başvuruya ilişkin kararı vasıtasıyla başvurunun bu iddialarını gerekçeli ve ele alınması gereken iddialar olarak ele almıştır. Mahkeme, davanın niteliğine ve özel koşullarına dayanarak, AİHS'nin 6. maddesiyle bağlantılı olarak Anayasa'nın 31. maddesinde güvence altına alınan ve gerekçeli bir karar hakkının standartlarına uygun bir karar alabilmek için şunlara atıfta bulunmuştur: “(i) SIGMA ile AGİT arasındaki ek hukuki anlaşmanın (ii) SIGMA tarafından sigortalı DH'ye ödenen tazminatın, Başvuru Sahibine tazminat ödemesine nasıl muafiyet kazandığının sigortalı DH tarafından yasaklanması; (iii) SIGMA arasında yargı dışı sözleşmesinin nasıl yapıldığı ve DH, Başvurucunun haklarını etkileyebilir - açıkça belirtildiği üzere - mahkemenin söz konusu anlaşmaya taraf olmadığını” (bkz. Mahkeme'nin KI135/14 sayılı başvurusu kararının § 51).
56. Mahkeme, Yüksek Mahkemenin 16 Mart 2016 tarihli ikinci kararında teker teker sayılıp cevap verilmeyen hususlarla ilgili olarak [E.Rev.15/2016] “Anayasa Mahkemesi (...) bazı önemli hususların açıkça ortaya konmasında başarısız olduğundan (...) bahse konu karara ilişkin davanın yedine görülmesi için dosyayı Kosova Yüksek Mahkemesine iade etmiştir” tespitine dikkat çekmiştir.
57. Aslında başvurunun iddialarını ve Mahkeme'nin KI135/14 numaralı davasına ilişkin kararına değinmek amacıyla Yüksek Mahkeme, “sigortalı DR'nin iki defa başvuru ve SIGMA tarafından tazmin edildiğini ve Davacı sigortalının sigorta tazminatını Sigma IC'den gerçekleştirdiğinin farkında olmadan tazminatı ödediğini” tespit etmiştir. Bu nedenle, itiraz edilen kararda “Davacı sigortalının iki defa tazmin edildiğini ve bu da adil olmadığını” değerlendirilmiştir. Yüksek Mahkeme ayrıca “Davacı sigortalının davalı tarafından tazminatı sağlayamamış olsaydı, davacının davalıya karşı borçlanmanın geri ödenmesine şüphesiz hakkı olacaktı”.

58. Bu nedenle, Yüksek Mahkeme, sigortalı D.H.'nin iki defa tazmin edilmesinin haksız olduğunu ve D.H.'nin SIGMA tatarından tazminat almamış olsa, o zaman başvuruçunun tazminat hakkı doğmuş olacağını belirtmiştir. Bununla birlikte, Yüksek Mahkeme kararı, başvuruçunun temel iddialarına değinmeyip ve tazminat haklarının reddedilmesine ilişkin yeterli gerekçe sunmamıştır.
59. Daha açık bir ifadeyle Yüksek Mahkeme'nin kararı başvuruçunun herhangi bir tazminata hakkı olmadığını ve sigortalı DH'yi tazmin etmesine rağmen Yüksek Mahkeme bunun adil olmadığını savunurken, başvuruçunun esas iddialarına cevap vermeyip kendi içtihatları ışığında yeterli gerekçe bildirmemiştir.
60. Aslında Yüksek Mahkeme kararı, başvuruçunun neden rücu hakkına sahip olmadığını açıklamamış ve Mahkeme'nin KI135/14 numaralı başvurusuna ilişkin kararla esas iddia olarak değerlendirilmiş olan iddialara cevap vermemiş, davalıyı başvuruçuya tazminat ödeme yükümlülüğünden rücu etmiş ve başvuruçunun sözleşmeye taraf olmadığı açık iken SIGMA ile D.H. arasında yapılan yargı dışı sözleşmesinin başvuruçunun haklarını etkileyebileceğini belirtmiştir.
61. Mahkeme, KI135/14 sayılı başvuruya ilişkin kararında (47. paragraf) Yüksek Mahkemenin yürürlükteki kanunu doğru bir şekilde yorumlayıp değerlendirmedini (meşruiyet) değerlendirmenin görevi olmadığını, ancak Yüksek Mahkemenin itiraz edilen kararın ile Anayasayla güvence altına alınmış olan bireysel hak ve özgürlüklerin ihlal edilip edilmediğini (anayasallık) değerlendirmek olduğunu belirtmiştir. (Ayrıca bkz. Anayasa Mahkemesi, KI72/14, Başvuruç *Besa Qirezi*, 4 Şubat 2015 tarihli karar, § 65 ve AIHM davası *Garcia Ruiz/İspanya*, başvuru No: 30544/96, § 28).
62. Dahası, bu noktada AIHM, genel bir kural olarak, davanın gerçeklerinin oluşturulması ve hukukun yorumlanması yalnızca hukukun yararına olan bir husus olduğunu tekrarlar (ayrıca Mahkeme'nin KI135 / 14, Durum 48'deki paragrafa bakınız). bulguları ve bu bağlamda çıkan sonuçlar Mahkeme'yi bağlayan mahkemelerdir. Bununla birlikte, bir düzenli mahkemenin kararının açıkça keyfi olduğu durumlarda, AIHM bunu sorgulayabilir ve sorgulamalıdır. (Bkz. AIHM Sisojeva ve Diğerleri / Letonya, başvuru no.60654/00, Karar, 15 Ocak 2007, § 89).
63. Ayrıca, ileri sürülen dillerin adalet mahkemelerince ele almanın en iyi yolunun hangisi olduğuna karar vermek Mahkemenin görevi değildir. Bununla birlikte, Mahkeme, Yüksek Mahkeme'nin, spesifik, ilgili ve önemli olmasına rağmen davayı tamamen göz ardı etmek suretiyle AIHS'nin 6. madde 1. fıkraya göre yükümlülüklerini yerine getirmediğini değerlendirmiştir. (Bkz. *Pronina/Ukrayna*, AIHM başvuru No: 63566/00, 18 Temmuz 2006 tarihli kararın § 25).
64. Dolayısıyla, yukarıdaki gözlemlerin ışığında ve yargılamaları bir bütün olarak dikkate alarak, Mahkeme, Yüksek Mahkeme'nin 16 Mart 2016 tarihli [E.Rev.15 / 2016] ikinci kararının sırasıyla KI135/14 numaralı başvuruya

ilişkin Mahkeme kararında tespit edilmiş olan ihlalleri tamir etmemiş ve başvurucuya bu özel durumun koşulları altında tazminat haklarının reddedilmesine ilişkin yeterli gerekçe belirtmemiştir. Dolayısıyla, AİHS'nin 6. maddesinde öngörülen adaletsizliğin gereklerini yerine getirmemiştir. (Bkz. *Gradinar/Moldova*, AİHM başvuru No: 7170/02, 8 Nisan 2008 tarihli kararın § 115).

65. Mahkeme, Yüksek Mahkemenin, başvurucunun alt derece mahkemeleri tarafından tayin edildiği gibi tazminata hak kazanma hususundaki sorularına ilişkin açık ve eksiksiz cevaplar vermesinin başarısızlığa uğradığını, başvurucunun adil ve tarafsız yargılanma hakkının yapısal bölümü olarak mahkeme tarafından dinlenme hakkı ile gerekçeli karar alma hakkı ihlalini temsil ettiğini değerlendirmiştir. (Bkz. Mahkeme'nin kararı, § 59).
66. Mahkeme, başvurucunun somut ve açık bir cevap isteyen bir talepte bulunarak AİHM'nin (*Hiro Balani/İspanya* davasından olduğu gibi) AİHS'nin 6.1 madde ihlalinin bulunduğunu da tespit etmiştir. Mahkeme, meseleyi basitçe ele almayı ihmal ettikleri veya reddetmeyi amaçlamış olup olmadıklarını, şayet öyle ise sebebinin ne olduğunun tespitini imkansız kılacak şekilde bir cevap bulamamıştır. (Ayrıca bkz. Mahkeme'nin KI135 /14 numaralı başvuruya ilişkin kararının § 56).
67. Buna göre, Yüksek Mahkeme'nin 16 Mart 2016 tarihli kararının [E. Rev.15/2016] gerekçesi eksik olduğundan dolayı AİHS'nin 6.1 maddesi ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 31. maddesi uyarınca "adil yargılanmanın" gereksinimlerini yerine getirmediğini tespit etmek gerekir.
68. Mahkeme bu çerçevede bu sonucun, başvurucunun esas iddialarıyla ilişkilendirilen gerekçe yeterliliği noktasında yalnızca Yüksek Mahkemenin itiraz edilen kararıyla ilgili olduğunu ve herhangi bir şekilde dava esası hakkında bir peşin hüküm ortaya koymadığını vurgulamak ister.
69. Mahkeme nihayetinde AİHS'nin 6. maddesinin 1. fıkrası ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 31. maddesinin ihlali tespit edildiğine göre başvurucunun Anayasa'nın 24. maddesi [Kanun Önünde Eşitlik] ihlaline ilişkin iddialarının görüşülmesinin gerekli olmadığını değerlendirmiştir.

Sonuç

70. Sonuç olarak Mahkeme, başvurucu tarafından ileri sürülmüş olan tazminat talep etme hakkını dikkate almayıp bir gerekçe bildirmeksizin, dahası Yüksek Mahkeme Kararına ilişkin KI135/14 başvurusu hakkında çıkartılan karar bulguları dikkate almayarak Yüksek Mahkeme'nin çıkardığı ikinci [E.Rev.15/2016] kararının AİHS'nin 6.1 maddesiyle bağlantılı olarak Anayasa'nın 31. maddesiyle güvence altına alınmış olan adil ve tarafsız bir yargılanma hakkını ihlal ettiğini tespit etmiştir. Bu ihlalin sonucu olarak başvurucu, makul karar hakkından mahrum bırakılmıştır.
71. Özetle, İçtüzük'ün 74 (1) maddesi uyarınca Yüksek Mahkeme'nin [E.Rev.15/2016] 16 Mart 2016 tarihli kararı geçersiz ilan edilip davanın yeniden görülmesi için Yüksek Mahkeme'ye iade edilmiştir.

BU SEBEPLERDEN DOLAYI

Anayasa'nın 113(8) ve 116(1) madde fıkraları, Kanun'un 47 ve 48. maddeleri ile İÇTÜZÜK'ÜN 56 (1), 63(1) (5) ve 71(1) kural fıkraları uyarınca Anayasa Mahkemesi'nin Aralık 2017 2017 tarihinde yapılan duruşmasında oybirliğiyle:

- I. Başvurunun kabul edilir olduğunun İLANINA,
- II. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6. madde (adil yargılanma hakkı) 1. fıkrasıyla bağlantılı olarak Anayasa'nın 31. maddesiyle [Adil ve Tarafsız Yargılanma Hakkı] ihlali bulunduğu TESPİTİNE,
- III. Yüksek Mahkeme'nin [E.Rev.nr.15/2016] 16 Mart 2016 tarihli kararının geçersiz İLANINA,
- IV. Anayasa Mahkemesi'nin kararı uyarınca davanın yeniden görüşülmesi için [E.Rev.nr.15/2016] 16 Mart 2016 tarihli kararının Yüksek Mahkeme'ye İADESİNE,
- V. Bu emirnamenin gereğinin takibi konusunda kuvvetle GAYRET GÖSTERMESİNE,
- VI. İÇTÜZÜK'ÜN 63(5) kural fıkrası uyarınca Mahkeme kararının uygulanması yönünde alınan tedbirler konusunda Mahkeme'ye bilgi vermek üzere Yüksek Mahkeme'ye BUYURULMASINA,
- VII. Bu kararın taraflara TEBLİĞ EDİLMESİNE,
- VIII. Kanununun 20.4 maddesi uyarınca bu kararın Resmi Gazetede YAYIMLANMASINA karar verilmiştir.
- IX. İşbu karar derhal yürürlüğe girer.

Raportör Yargıç

Gresa Caka-Nimani

Anayasa Mahkemesi Başkanı

Arta Rama-Hajrizi